

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук,

Нікітіна Володимира Вікторовича на дисертацію Красногора

Олександра Володимировича «Адміністративно-правовий захист прав і законних інтересів нотаріусів в Україні» подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 –

адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Ступінь актуальності обраної теми. Нотаріуси є невід'ємним

елементом правового порядку в усіх без винятку державах, які належать до романо-германської правової сім'ї, та більшості держав англосаксонської правової системи. Вони є однією з обов'язкових складових юстиції. Поряд із суддями, прокурорами й адвокатами на них лягає основне навантаження з охорони прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Їхньою основною функцією є надання автентичності юридичним документам у різних галузях права. Нотаріуси мусять це здійснювати, попереджаючи будь-які несправедливі, незаконні або й аморальні дії. Тим самим вони здійснюють своєрідне превентивне правосуддя, адже автентичні документи є гарантією правової визначеності. Маючи головним чином таке ж значення, що й судові рішення, такі документи не можуть бути оскаржені, окрім як у судовому порядку. На відміну від інших вони наділені більшою доказовою цінністю для судів та адміністративних органів. Посвідчуючи документи своїм підписом і печаткою, нотаріуси несуть юридичну відповідальність за їх зміст і форму.

Посягання на нотаріусів розцінюється суспільством не просто як порушення прав і законних інтересів приватних фізичних осіб, а як порушення публічного інтересу, що призводить до неналежного і більш витратного забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян України. Іншими словами, ефективний захист прав 5500 нотаріусів нерозривно пов'язаний із забезпеченням прав і законних інтересів майже всіх громадян України.

Наведені аргументи переконують в актуальності та своєчасності дисертації на тему «Адміністративно-правовий захист прав і законних

інтересів нотаріусів в Україні», яка в умовах сьогодення є достатньо актуальною.

Отже в цьому і полягає ступінь актуальності обраної теми.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, їх достовірність і наукова новизна *обґрунтовується* вдалим вибором і слушним застосуванням системи методів наукового пізнання. У ході дослідження здобувачем було використано систему наукових методів дослідження (загальнофілософських, загальнонаукових, логічних та спеціально-правових), зокрема: діалектичний метод дав можливість виявити та проаналізувати в динаміці права і законні інтереси нотаріусів як об'єкта адміністративно-правового захисту, тим самим вийти на нову їх якість, поглянувши на них у широкому форматі щодо забезпечення загального блага суспільства із вичлененням цінностей захисту нотаріусів як провідного блага правової системи в цілому, а також виявити на науковому рівні та врегулювати суперечності у сфері видання підзаконних нормативно-правових актів Мін'юстом стосовно контролю за нотаріусами – як таких, що стосуються конфлікту інтересів. Універсальними й такими, що використовувалися в усіх без винятку підрозділах дисертації, стали: загальнонауковий логіко-семантичний метод наукового пізнання, який дав можливість проаналізувати думки вчених та вичленити з них раціональні чинники; загальнологічні методи аналізу й синтезу, що забезпечили умовне розкладання складних змістовних явищ на «елементарні» юридичні частинки та надали можливість сформувати на їх основі нові більш складні правові категорії; формально-догматичний метод, що забезпечив аналіз законодавства в його позитивістській «чистоті».

Слушною є наукова новизна оскільки дисертація є одним із перших комплексних монографічних досліджень у вітчизняній правовій літературі,

присвячених аналізу адміністративно-правового захисту прав і законних інтересів нотаріусів в Україні.

Також, дисертантом удосконалено наукове розуміння механізму адміністративно-правового захисту прав і законних інтересів нотаріусів в Україні як системи адміністративно-правових засобів, що спрямовані на врегулювання суспільних відносин у процесі здійснення нотаріальної діяльності; їх призначення полягає в захисті та відновленні порушених прав нотаріусів, охоплює широке коло суспільних відносин між державними органами (Мін'юстом, Нотаріальною палатою України, Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату, Головними управліннями юстиції) та нотаріусами і містить визначену систему адміністративно-правових елементів.

Заслуговує уваги те, що автором вперше комплексно розкрито юридичну природу прав і законних інтересів нотаріусів як об'єкта адміністративно-правового захисту, нематеріальних і матеріальних благ, що належать нотаріусам і становлять публічну цінність для суспільства та мають захищатися від протиправних посягань суб'єктами публічної адміністрації або в системі адміністративних судів.

Серед висновків до підрозділів визначено, що в системі адміністративно-правового захисту прав і законних інтересів нотаріусів найбільший вплив мають два публічних суб'єкти владних повноважень із різною адміністративно-правовою природою та якісними характеристиками: по-перше, Нотаріальна палата України як основний публічний орган захисту нотаріусів від протиправних публічно-правових посягань; по-друге, органи і підрозділи Мін'юсту, які мають подвійну правозахисну юридичну природу: з одного боку, вони є основними порушниками прав і законних інтересів нотаріусів, з іншого – вагомим суб'єктом їх захисту. Наголошується на тому, що складові системи адміністративного судочинства мають бути провідним чинником відновлення порушених прав, свобод і законних інтересів нотаріусів, але з причин значної неуккомплектованості суддів і втрати

деякими судьями незалежності через корупційне минуле та кадрові прорахунки система адміністративних судів не виконує в повному обсязі цю функцію.

В тексті дисертації на високому доктринальному рівні автором з'ясовано, що змістом адміністративно-правового захисту прав і законних інтересів нотаріусів в Україні є засади та адміністративний інструментарій відновлення порушених прав нотаріусів безперешкодно здійснювати свою професійну діяльність з боку суб'єктів публічної адміністрації та інших осіб – через надання адміністративних послуг і здійснення публічного управління Нотаріальною палатою України, деякими іншими публічними інституціями громадянського суспільства та Мін'юстом за допомогою адміністративних проваджень на незаконні дії посадових осіб суб'єктів публічної адміністрації, з одночасними дисциплінарними провадженнями щодо них як державних службовців, розглядаючи аналізований інститут захисту як різновид охоронних адміністративно-правових відносин, місією якого є публічна автентичність тільки тих документів фізичних і юридичних осіб, які забезпечують попередження несправедливих незаконних або аморальних дій, наслідком чого є гарантії правової визначеності, коли засвідчені нотаріусом документи мають таке ж значення, що й судові рішення, або наділені більшою доказовою цінністю для судів та адміністративних органів (С. 42).

Особливо ґрунтовно автором визначено, що механізм адміністративно-правового захисту прав і законних інтересів нотаріусів в Україні - це система адміністративно-правових засобів, які спрямованні на врегулювання суспільних відносин у процесі здійснення нотаріальної діяльності, їх призначення полягає у захисті та відновленні їх порушених прав, охоплює широке коло суспільних відносин між державними органами (Нотаріальною палатою України, Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату, Міністерством юстиції України, Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі) та нотаріусами,

громадянами, які мають бажання отримати дозвіл до здійснення нотаріальної діяльності, містить визначений ряд складових елементів (С. 107).

Здобувачем доведено, що методи адміністративної діяльності спеціальної публічної адміністрації у сфері захисту прав і свобод законних інтересів нотаріусів – це способи, засоби та прийоми цілеспрямованого впливу правового й організаційного характеру, які засновані на основі реалізації адміністративно-правових норм на поведінку учасників адміністративно-правових відносин у сфері діяльності нотаріату з метою захисту їх прав і законних інтересів. Виявлено, що основними суб'єктами публічної адміністрації, які забезпечують або тим чи іншим чином у своїй діяльності, можуть впливати на захист прав і законних інтересів нотаріусів в Україні є Міністерство юстиції, Нотаріальна палата України, Вища кваліфікаційна комісія нотаріату. (С. 136).

У висновках дисертації на основі теорії адміністративного права, вітчизняного та країн-учасниць ЄС законодавства і правореалізаційної діяльності публічної адміністрації наведено нове розв'язання наукового завдання щодо розвитку засад та адміністративного інструментарію адміністративно-правового захисту прав і законних інтересів нотаріусів в Україні, викладено найбільш важливі наукові та практичні результати, визначено наукові проблеми, для розв'язання яких можуть бути застосовані результати дослідження.

Отже, дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно, з використанням останніх досягнень науки адміністративного права. Усі сформовані в ньому положення й висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора.

Повнота викладу положень дисертації в опублікованих працях. Основні положення дисертації досить повно розкриті в опублікованих працях здобувача: семи статтях в спеціальних юридичних виданнях, із них п'ять у вітчизняних фахових з юридичних наук і двох в іноземних, а також трьох тезах на науково-практичних конференціях.

Оформлення дисертації. Дисертація оформлена у відповідності до Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Список використаних джерел оформлений коректно згідно із рекомендаціями Загальних положень та правил складання бібліографічних посилань, які встановлені ДСТУ 8302:2015.

Не дивлячись на наведені вище позитивні положення, дисертація **не позбавлена спірних, дискусійних та таких, що потребують уточнення положень.**

1. Результати дослідження варто було б впровадити у правозастосовну діяльність щодо вдосконалення захисту прав і законних інтересів нотаріусів.

2. Не до кінця розкрито роль норми адміністративного права в адміністративно-правовому механізмі захисту прав і законних інтересів нотаріусів в Україні (С. 91-97).

3. Розкриваючи зміст повноважень Міністерства юстиції України слід було віднести ще й підстави та порядок набуття адміністративної правосуб'єктності.

4. У підрозділі 1.2 автор здійснюючи дослідження принципів діяльності публічної адміністрації, використовує значну кількість запозиченого матеріалу, що є без всякого позитивним явищем. При цьому автор акцентує увагу на окремих її складових, що лінгвістично розбивається на окремі пункти нормативно-правових актів, змісту доктринальних положень, що є більш притаманним не для монографічних досліджень, а для навчальних посібників.

5. В якості побажання варто звернути увагу на необхідність в такого роду дослідженнях приділення уваги характеристиці позитивного досвіду протидії корупції у сфері нотаріальних послуг.

Проте, зазначенні зауваження є суб'єктивними та суттєво не впливають на якість дисертаційного дослідження, яке виконане на високому науковому і методичному рівнях.

Відповідність дисертації вимогам порядку присудження наукових ступенів. Дисертація виконана у відповідності до вимог Порядку присудження наукових ступенів, яке затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, зокрема пунктів 12,13,14,15, а також Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

ВИСНОВОК

Здійснивши вивчення дисертації та праць, опублікованих за темою дисертації, перевірки ступеню актуальності обраної теми, обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизни, повноти їх викладу в опублікованих працях, а також проаналізувавши відповідність дисертації вимогам - Порядку присудження наукових ступенів, що затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 та Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», зроблений висновок, що в дисертації на тему *«Адміністративно-правовий захист прав і законних інтересів нотаріусів в Україні»* містяться нові науково обґрунтовані результати, що сформовані особисто здобувачем – *Красногором Олександром Володимировичем*, які розв'язують конкретне наукове завдання та мають істотне значення для науки адміністративного права.

Отже, **Красногор Олександр Володимирович** заслуговує на присудження наукового ступеню кандидата юридичних наук за спеціальністю 081 Право, 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».

Офіційний опонент:

заступник начальника Управління розгляду звернень та забезпечення діяльності комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації Департаменту державної реєстрації та нотаріату, Міністерства юстиції України,
кандидат юридичних наук

В. В. Нікітін